

2013-01-10

United Nations Security Council Resolution 1960(2010)

Ett steg fram mot avskaffandet av det sexuella våldet i
konflikter eller ett steg tillbaka till förlegade stereotyper?

Desirée Sterner

Lunds universitet

Mänskliga rättighetsstudier

Höstterminen 2012

Handledare: Andreas Tullberg

Abstract

This essay explores and analyses the United Nations Security Council's Resolution 1960 which address sexual violence in conflicts. This essays analyze is of the use of language in the resolution and the concepts used in the resolution. This essay will analyze the way women and men are portrayed and how the resolution uses the terms victim and perpetrator. The goal is to see how the language in the resolution may affect the actions to prevent and to stop sexual violence in conflicts. In this essay I argue that the language maintain stereotypes about who the victim of sexual violence is and sustain the power structure that is behind it.

Innehållsförteckning

Abstract.....	1
Innehållsförteckning	2
1. Inledning.....	3
1.1 Syfte	3
1.2 Frågeställning	3
1.3 Teori.....	4
1.4 Metod	5
1.5 Material.....	5
1.6 Avgränsningar.....	6
2. Analys	7
2.1 Resolution 1960	7
2.2 Det sexuella våldet.....	8
2.3 Offër.....	12
2.4 Förövare	16
2.5 De olika sfärerna	18
2.6 Ansvar	23
3. Resultat och diskussion	27
4. Avslutning	30
5. Referenslista	32

1. Inledning

Väpnade konflikter har under en lång tid varit sammankopplade med sexuellt våld, men det var först på 2000-talet som det började klassas som ett säkerhetsproblem på FNs säkerhetsråds agenda. Detta skedde genom FNs säkerhetsråds resolution 1325 som kom år 2000. I samband med att den tillkom introducerades ett nytt tema; "*woman and peace and security*". På detta tema har det följt ett antal resolutioner i samma tema. Den senaste är FNs säkerhetsråds resolution 1960 som kom 2010.

Att det sexuella våldet under konflikter är ett stort problem som måste bekämpas är det få som argumenterar emot. Dock har dessa resolutioner mött kritik över hur män och kvinnor porträtteras. Detta anses bli ett problem då det kan anses bibehålla stereotyper samt strukturer som i sin tur bidrar till att det sker sexuellt våld i konflikter. Behovet av själva resolutionen ifrågasätts inte, utan det är utförandet som är under granskning.

Det är ingen lätt uppgift att få ett slut på det sexuella våldet i konflikter och det är högst viktigt att det är med på säkerhetsagendan. Vad som blir problematiskt är ifall de lösningar som säkerhetsrådet ger som svar på problemet i själva verket bidrar till att strukturer, som är en del i problemet, får fortsätta.

Stereotyper är något som figurerar i mångas vardag. De flesta stereotyper anses harmlösa, men det kan bli problematiskt ifall det finns stereotyper i dokument så som Resolution 1960. Dessa stereotyper kan då ha påverkan på arbetet mot det sexuella våldet i konflikter och vad som behöver diskuteras är just vilken påverkan detta får.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att på ett kritiskt sätt granska FNs säkerhetsråds resolution 1960 på ett text-och begreppsanalytiskt plan för att problematisera de språkbruk och begrepp som används i resolutionen. Detta för att få en djupare förståelse av vad resolutionen innehåller och dess innebörd.

1.2 Frågeställning

Hur beskrivs kvinnor i FNs säkerhetsråds resolution 1960? Vad läggs i begreppen man/kvinna i resolutionen? Finns det någon skillnad i hur män och kvinnor beskrivs?

1.3 Teori

Två forskare som har teoretiserat det sexuella våldet i kontexten med FNs säkerhetsråds resolutioner är forskarna Pamela Scully och Inger Skjelsbæk. De har problematiserat och teoretiserat dessa ur ett genusperspektiv. I sina respektive arbeten har de analyserat FNs säkerhetsråds resolutioner på temat "*Women and peace and security*". I dessa har de fokuserat på vad som läggs i begreppen kvinna/man samt offer/förövare i relation till sexuellt våld under konflikter.

Pamela Scully har skrivit *Vulnerable women: A critical reflection on human rights discourse and sexual violence*, 2009 och *Expanding the concept of gender-based violence in peacebuilding and development*, 2010.

I *Vulnerable women: A critical reflection on human rights discourse and sexual violence*, 2009 har Scully analyserat FNs Säkerhetsråds resolution 1820(2008). Scully menar att endast fokusera på sexuellt våld som riktar sig mot kvinnor och flickor försvårar vår möjlighet att förstå grundorsaken till sexuellt våld samt att möjligheten att skapa en annorlunda hållbar framtid för kvinnor och män försvåras. Hon menar att fokus på kvinnor och flickor leder till att rättigheter formuleras på ett sådant sätt att det kan förhindra målet för de mänskliga rättigheterna.

I *Expanding the concept of gender-based violence in peacebuilding and development*, 2010 fortsätter Scully på samma spår och hon analyserar viktiga dokument och rapporter så som Pekingdeklarationen om våld och säkerhetsrådets resolution 1325. Denna artikel menar på att fokus på kvinnor och flickor som de enda offren för sexuellt våld hindrar hållbart fredsbyggande och utveckling i samhällen efter konflikter. Hon menar att inte ta itu med hur pojkar och män upplever olika former av sexuellt våld begränsar den potentiella effekten av interventioner kring könsrelaterat våld.

Inger Skjelsbæks har skrivit *Responsibility to Protect or Prevent? Victims and Perpetrators of Sexual Violence Crimes in Armed Conflicts*, 2012 och i artikeln går hon igenom de resolutioner som har lett fram till FNs säkerhetsråds resolution 1960(2010). Hon kopplar sedan våld i konflikter till *Responsibility to protect* doktrinen från 2001. Skjelsbæk menar att sexuellt våld i konflikter handlar om en våldsam könshierarki mellan maskulinitet och feminitet, där offren feminiseras och förövare maskuliniseras. Hon tar upp att majoriteten av litteraturen om sexuellt våld endast tar upp offrens erfarenheter och menar att fokus behöver

riktas mot förövarna. Hon menar att det behövs mer forskning för att kunna förstå begreppen man och kvinna, maskulinitet och feminitet, offer och förövare.

1.4 Metod

I denna uppsats kommer jag använda text- och begreppsanalys på resolutionen som metod. Genom att ta ut relevanta citat och utföra en analys på dessa ska olika teman, som jag har plockat ut från resolutionen, problematiseras. Dessa teman ställs sedan i relation till begreppen kvinna och man för att finna svar på mina frågeställningar. De olika teman som jag har valt är ansvar, offer, förövare samt privat/offentlig sfär. Dessa teman överlappar ibland varandra, men jag har gjort dessa definitioner för att få en tydlig struktur.

Jag kommer även ha två deskriptiva delar. En där jag kortfattat redogör historiken bakom resolution 1960 samt dess innehåll och en del där begreppet sexuellt våld definieras och diskuteras. Detta för att ge grundläggande information som min analys sedan bygger på.

1.5 Material

Primärmaterialet i denna uppsats är i FNs säkerhetsråds resolution 1960. Jag kommer använda mig av det arbete som forskarna Inger Skjelsbæk och Pamela Scully har gjort på tidigare resolutioner som resolution 1960 bygger på för att utföra min analys. Jag kan använda deras arbete för att bygga vidare och utveckla deras analyser av resolutioner på min valda resolution. Jag har även använt mig av sex ytterligare forskares arbeten om sexuellt våld. Detta för att få information om begreppet, dess historia och dess användning. Forskarna och deras verk är Sara Sharratts *Gender, shame and sexual violence: the voices of witnesses and court members at war crimes tribunals*, Elisabeth Jean Woods *Sexual Violence during War: Toward an Understanding of Variation* och Liz Kellys *The everyday/Everynightness of Rape: Is it Different in War?* från Laura Sjoberg och Sandra Via *Gender, war, and militarism : feminist perspectives* från 2010, Gina Heathcote *Naming and Shaming: Human Rights Accountability in Security Council Resolution 1960 (2010) on Women, Peace and Security* från 2012, Elizabeth D Heinemans *Sexual Violence in Conflict Zones- From the Ancient World to the Era of Human Rights* från 2011 samt Janie L Leathermans *Sexual Violence and Armed Conflict*, Polity Press, 2012 Scully, Pamela, *Expanding the concept of gender-based violence in peacebuilding and development* från 2010.

1.6 Avgränsningar

I denna uppsats har jag valt att inte analysera resolutionens tredje artikel som handlar om resolutionens ”*Naming and Shaming*” element. Jag har gjort denna avgränsning av den anledningen att forskaren Gina Heathcote har i sin artikel ”*Naming and Shaming: Human Rights Accountability in Security Council Resolution 1960 (2010) on Women, Peace and Security*” redan gjort en utförlig analys med inriktning på resolutionens tredje artikel.

Jag har även valt att inte applicera resolutionen på någon verklig konflikt utan detta arbete kommer att vara på ett rent teoretiskt plan. Jag har gjort denna avgränsning då målet med uppsatsen är att analysera resolutionens språk- och begreppsbruk och inte hur resolutionen tillämpas på konflikter.

2. Analys

2.1 Resolution 1960

Den 16 december 2010 antog FNs säkerhetsråd resolution 1960, i denna uppsats benämns den hädanefter som resolution 1960 eller resolutionen. Den tar upp temat "*Women and peace and security*" och bygger på de tidigare resolutionerna 1325 (2000), 1612 (2005), 1674 (2006), 1820 (2008), 1882 (2009), 1888 (2009), 1889 (2009) and 1894 (2009).¹ De mest betydelsefulla av dessa har varit resolution 1325, som kom 2000 och resolution 1880 som kom 2008.²

I resolution 1325 fanns det en ny typ av retorik då det var kvinnor som satte agendan. Resolutionen definierade om kvinnors krigserfarenheter till ett område som rörde den internationella freden och säkerheten. Den sa tydligt att det är viktigt med kvinnor i fredsbyggandet och påpekade/försäkrade det internationella samfundets ansvar för kvinnor. Tyvärr blev resolutionen vag och bred, vilket gjorde den svår att implementera.³

När FN Säkerhetsrådsresolution 1820 kom år 2008 skedde ett paradigmskifte. Staternas och dess militära styrkor fick ett utvidgat ansvar. Det ändrades från att endast handla om att staterna och dess militära styrkor själva skulle avhålla sig ifrån att begå sexuellt våld till att aktivt skydda utsatta grupper från sexuellt våld samt att ta med det sexuella våldet i statens säkerhetsagenda.⁴

Resolutionen mötte dock stark kritik från forskaren Pamela Scully. Hon anser att resolution 1820 bibehåller idén om "den sårbara kvinnan i behov av skydd".⁵ Hon argumenterar för att resolution 1820 skriver ut kvinnor som offer, men att den inte nämner att män också kan vara offer för sexuellt våld.⁶ Hon menare vidare att resolution 1820 konstruerar män som soldater,

¹ United Nations Security Council - *Resolution 1960(2010)* - 16 december 2010

² Inger Skjelsbæk, *Responsibility to Protect or Prevent? Victims and Perpetrators of Sexual Violence Crimes in Armed Conflicts*, Global responsibility to protect 4, 2012, s. 159-162

³ Inger Skjelsbæk, 2012, s. 159

⁴ Skjelsbæk, 2012, s. 161

⁵ Pamela, Scully, *Vulnerable women: A critical reflection on human rights discourse and sexual violence*, Emory international law review vol 23, 2009, s. 117

⁶ Scully, 2009, s. 118

medan kvinnor konstrueras som mödrar och fruar. Hennes poäng med detta är att män inte anses ha en roll i det civila samhället under en konflikt.⁷

Resolution 1960 är smalare än 1820 och 1888 i och med att den vill ha specifika åtgärder för de skyldiga, samt tydligare identifiering av militärgrupper som är inblandade i det sexuella våldet i konflikter.⁸

Sexuellt våld är något som drabbar både män och kvinnor.⁹ En intressant iakttagelse är dock att män som offer för sexuellt våld inte får något utrymme i resolutionerna. I resolution 1960 används aldrig manliga pronomen så som "Man", "Male" eller "Men". Däremot skrivs "Women" ut nio gånger och "Female" en gång. Det är även intressant att kvinnor aldrig skrivs i förövarsammanhang. Det förutsätts därmed att kvinnor inte är förövare.¹⁰

2.2 Det sexuella våldet

Sexuellt våld har under lång tid varit sammankopplat med krig och konflikt, men det finns lite kunskap om hur sexuellt våld har sett ut under historien. Det är ett relativt outforskat ämne där det finns mer att belysa och utforska.¹¹ Vad som dock går att se är att det sexuella våldet är ständigt närvarande i konflikter.¹²

Den här uppsatsen använder sig av Elizabeth D. Heinemans definition av sexuellt våld:

"sexual violence include (but it is not limited to) rape sexual mutilation, sexual humiliation, forced prostitution and forced pregnancy's"¹³

Denna har hon hämtat från *Sexual violence and Armed Conflicts: United Nations Response*, skriven av Michelle J. Jarvis för FN år 1998.¹⁴

⁷ Scully, 2009, s. 120

⁸ Skjelsbæk, 2012, s. 162

⁹ Elizabeth D. Heineman, *Sexual Violence in Conflict Zones- From the Ancient World to the Era of Human Rights*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2011, s. 2

¹⁰ UN SC Resolution 1960, 2010

¹¹ Heineman, 2011, s. 1

¹² Heineman, 2011, s. 8

¹³ Heineman, 2011, s. 2

¹⁴ Heineman, 2011, s. 257

Det är den Internationella brottmålsdomstolen i Hague som har internationell jurisdiktion över det sexuella våldet som sker i en konflikt. Det sexuella våldet regleras som brott mot mänskligheten i Romstadgans artikel 7 paragraf G:

1. For the purpose of this Statute, "crime against humanity" means any of the following acts when committed as part of a widespread or systematic attack directed against any civilian population, with knowledge of the attack:
 - g) Rape, sexual slavery, enforced prostitution, forced pregnancy, enforced sterilization, or any other form of sexual violence of comparable gravity;¹⁵

Det regleras även som ett krigsbrott enligt artikel 8 och hänvisar då till Genèvekonventionen.¹⁶

Scully påvisar att det har skett en förändring i synen på våldtäkt i krig. Från en "okontrollerad handling" till att använda "Våldtäkt som vapen".¹⁷ Sexuellt våld används som en metod för folkmord eller etnisk rensning.¹⁸ Wood menar i dessa situationer tolereras detta av ledarna inom militären och den bestraffning som sker är rent symbolisk.¹⁹ Det är just detta som resolutionen är till för att motverka och den kräver tydligare åtgärder mot förövare. I resolutionen står det:²⁰

*Reiterating the necessity for all States and non-State parties to conflicts to comply fully with their obligations under applicable international law, including the prohibition on all forms of sexual violence*²¹

Resolutionen menar alltså att oavsett om det är från staten eller en icke-statlig aktör, har dessa skyldigheter att uppfylla och följa internationella bestämmelser.

¹⁵ Rome Statute of the International Criminal Court, A/CONF.183/9, 17 Juli 1998, ratificerad 1 juli 2002, artikel 7, paragraph G

¹⁶ Romstadgan, 2002, artikel 8

¹⁷ Scully, 2009, s. 114

¹⁸ Elisabeth Jean Wood i Sjogren, *Sexual Violence during War: Toward an Understanding of Variation* i Sjogren, Laura and Sandra Via, editors, *Gender, war, and militarism : feminist perspectives*, ABC-CLIO, LLC, Santa Barbra, 2010, s. 133, Sharratt, Sara, *Gender, shame and sexual violence : the voices of witnesses and court members at war crimes tribunals*, Ashgate publishing, Farnham, 2011, s. 9, Scully, 2009, s. 114

¹⁹ Wood i Sjogren, 2010, s. 133

²⁰ Romstadgan, 2002, artikel 8

²¹ UN SC Resolution 1960, 2010, s.1, § 4

En av de största frågorna som ställs när det gäller sexuellt våld i konflikter handlar om dess orsak. Heineman menar att sexuellt våld fyller olika funktioner.

“Communication between male combatants, an opportunity for the military to confirm its ability to enhance its soldiers masculinity, a tool to destroy a opponents culture, an effort to deracinate the enemy.”²²

Heineman menar att sexuellt våld främst används som ett vapen i krigsföring och att det förekommer mest inom det militära. ²³

Sexuellt våld studeras ofta som en konsekvens av krig, men det kan bidra till eskalation av en konflikt. ²⁴ Detta har tagits med i resolution 1960s första artikel:

1. *Reaffirms* that sexual violence, when used or commissioned as a tactic of war or as a part of a widespread or systematic attack against civilian populations, can significantly exacerbate and prolong situations of armed conflict and may impede the restoration of international peace and security ²⁵

Denna artikel tar även upp det viktiga elementet att för att sexuellt våld ska betecknas som hot mot den internationella freden och säkerheten, ska det ha använts som en krigstaktik eller som en del av en utbredd eller systematisk attack mot den civila befolkningen. Sexuellt våld som sker i fredstid eller som sker sporadiskt är därmed inte med i resolutionen. Skälet till detta skulle vara en rädsla för att kränka staters statsuveränitet. Om FN skulle ge ut en resolution som rörde det sexuella våldet i fredstid skulle den resolutionen beröra staters lagstiftning och dess hantering av sexuellt våld. Detta är något som är väldigt präglat av kultur och religion, vilket betyder att det dels skulle vara svårt att skriva en resolution som är tillämpbar på alla stater, och dels att stater skulle mycket väl kunna vara motvilliga till att införliva resolutionen om de inte står bakom den.

Våldtäkt och sexuellt våld har ur ett historiskt perspektiv setts som ett hedersbrott mot familjen.²⁶ Detta är högt kulturellt betingat och bygger vidare på en idé om att kvinnans

²² Heineman, 2011, s. 7

²³ Heineman, 2011, s. 7

²⁴ Heineman, 2011, s. 10

²⁵ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 3 artikel. 1

²⁶ Sharratt, 2011, s. 16

sexualitet är en hederssak som rör familjen.²⁷ Janie L. Leatherman har undersökt det sexuella våldet i konflikter. Hon beskriver en tystnad kring det sexuella våldet då det har varit för tabubelagt att undersöka. Hon ser patriarkatet som en grund för tystnaden kring det sexuella våldet. Hon menar även att tystnaden kring det sexuella våldet i konflikter kan förklaras med okunskap om problemet.²⁸ För att motverka det sexuella våldet är det därmed av hög vikt att det tas upp och diskuteras. Baserat på detta fyller resolution 1960 ett tydligt syfte för att bryta tabut kring det sexuella våldet i konflikter och föra upp det på FNs Säkerhetsråds agenda.

Leatherman menar att sexuellt våld inte utvecklas som en isolerad händelse under konflikter, utan att det bygger vidare på existerande könsroller och könbaserat våld som finns under fredstid.²⁹ Om det i fredstid finns könbaserat våld är det därmed större risk för sexuellt våld under en väpnad konflikt.³⁰

Detta fenomen har även Heineman tagit upp. Hon visar dock att trots många rapporter från NGOs (Non-governmental organisation) som lägger fram att sexuellt våld i konflikter bygger vidare på det sexuella våld som sker i fredstid, finns det även en annan sida som hävdar det motsatta. Heineman tar upp forskaren Richard C. Trexler som säger att:³¹

”The traditional habit of describing outside conflict as produced by inside civility is problematic. Military formations inspire domestic arrangements rather than vice versa”³²

Emellertid menar Heineman att de båda sidor är överens om att det inte går att förstå sexuellt våld i konflikt om det isoleras från det sexuella våldet i fredstid då dessa hör ihop.³³ Vad Leatherman och Heineman är överens om är vikten av att koppla det sexuella våld som sker i konflikter till hur situationen har sett ut i fredstid. Det går inte att se det som en isolerad händelse, utan en del av förklaringen till att det sker finns i historien. Det blir därmed problematiskt med resolutioner som skrivs på ett överstatligt plan för att sedan implementeras på ett statligt eller lokalt plan. Detta kan ha en del i problematiken att bekämpa sexuellt våld.

²⁷ Wood i Sjogren, 2010, s. 133

²⁸ Janie L Leatherman, *Sexual Violence and Armed Conflict*, Polity Press, Cambridge, 2012, s. 3

²⁹ Leatherman, 2012, s. 3

³⁰ Leatherman, 2012, s. 4

³¹ Heineman, 2011, s. 8

³² Heineman, 2011, s. 8

³³ Heineman, 2011, s. 8

Det blir för brett och tar inte hänsyn till kulturella skillnader. Det är självklar en svår avvägning av vad som ska prioriteras i en resolution och den ska anpassas för att största möjliga antal stater ska ställa sig bakom den. Risker blir att den blir utvattnad och tandlös.

Wood menar att det inte går att studera sexuellt våld som något statistiskt utan att det sexuella våldet i en konflikt varierar och förändras under konfliktens gång.³⁴ Hon tar upp hur sexuellt våld skiljer sig från fall till fall.³⁵ På grund av detta blir det svårt att ha en resolution som ska tillämpas på alla olika konflikter där sexuellt våld sker. En metod för att motverka sexuellt våld kan vara användbar under en period av konflikten, men inte under en annan.

2.3 Offer

Resolutionen är till för att offer för sexuellt våld ska få upprättelse. Frågan är dock om alla typer av offer behandlas på samma sätt. Redan i resolutionens andra paragraf går det att läsa att det är kvinnor som är huvudfokus för resolution 1960:

*“Welcoming the report of the Secretary-General of 24 November 2010 (S/2010/604), but remaining deeply concerned over the slow progress on the issue of sexual violence in situations of armed conflict **in particular against women and children**, and noting as documented in the Secretary-General’s report that sexual violence occurs in armed conflicts throughout the world,”*³⁶
(Egen fetmarkering)

Det som går att ifrågasätta är dels varför säkerhetsrådet känner sig särskilt oroade över det sexuella våldet som är riktat mot kvinnor och barn samt även varför det har ansetts nödvändigt att skriva ut kvinnor och barn som offer för det sexuella våldet.

Skälet till denna distinktion är inte utskrivet, men dess innebörd blir intressant. Då distinktionen endast belyser de kvinnliga offer samt barnen och distinktionen till stor del förbiser de manliga offren för sexuellt våld skapas en tematik där offer för sexuellt våld förknippas med kvinnor. Detta gör att kvinnor sätts i en offerposition och de män som är offer glöms bort.

På samma sätt är det i följande citat:

³⁴ Wood i Sjogren, 2010, s. 135

³⁵ Wood i Sjogren, 2010, s. 125

³⁶ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 1, § 2

Reiterating deep concern that despite its repeated condemnation of violence against women and children in situations of armed conflict, including sexual violence in situations of armed conflict, and despite its calls addressed to all parties to armed conflict for the cessation of such acts with immediate effect, such acts continue to occur, and in some situations have become systematic and widespread, reaching appalling levels of brutality,³⁷

Här adresseras endast kvinnor och barn. Det är det sexuella våldet mot dessa som fördöms, medan sexuellt våld mot män inte nämns. Detta resulterar i förlängningen i att sexuellt våld de facto inte uttryckligen förbjuds och de män som faller offer för sexuellt våld inte har mycket stöd att hämta i resolutionen.

Scully visar på paradoxen i resolution 1820 med den sårbara kvinnan under konflikten med den starka kvinnliga ledaren som resolutionen vill få fram i fredsbyggandet.³⁸ Gina Heathcote menar i sin undersökning av resolution 1960 att den separerar gruppen av kvinnor som är med i en konflikt med de som inte är det. Hon anser att de kvinnor som är med i konflikten får en status som offer medan kvinnor från rika, västländer blir ”gender advisors.”³⁹ Hon menar att det behövs ett intersektionalistiskt perspektiv på säkerhetsråds resolutionen för att se kvinnors olika behov.⁴⁰ En slutsats som går att dra av detta är att FN verkar anse att det endast finns två typer av kvinnor: De som utsätts för sexuellt våld i konflikter och de som ska lösa problemet. Det blir därmed en konflikt mellan kvinnan som passivt offer och som aktiv ledare för freden. Att en del kvinnor som har blivit offer för sexuellt våld sedan tar en aktiv roll i arbetet efter konflikten tar inte stor plats i resolutionen.

Ytterligare ett problem är att sexuellt våld kontinuerligt adresseras som något som framför allt drabbar civila.

1. *Reaffirms* that sexual violence, when used or commissioned as a tactic of war or as a part of a widespread or systematic attack against civilian populations, can

³⁷ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 1, § 3

³⁸ Scully, 2009, s. 119-120

³⁹ Heathcote, 2010, s. 86

⁴⁰ Gina Heathcote - *Naming and Shaming: Human Rights Accountability in Security Council Resolution 1960 (2010) on Women, Peace and Security* – 2012 – Journal of human right practice vol 4, s. 87

significantly exacerbate and prolong situations of armed conflict and may impede the restoration of international peace and security⁴¹

Att det är de civila som ska ses som offren visas även i följande citat

Reaffirming that parties to armed conflict bear the primary responsibility to take all feasible steps to ensure the protection of civilians,⁴²

Recalling that international humanitarian law affords general protection to women and children as part of the civilian population during armed conflicts and special protection due to the fact that they can be placed particularly at risk.⁴³

...stressing the importance of ensuring engagement by senior mission leadership on protection of civilians, including the prevention of and response to instances of sexual violence in armed conflict.⁴⁴

Det är i sig inget fel med att resolutionen skriver ut att civila ska skyddas från sexuellt våld då detta är fastställt i Romstadgan.⁴⁵ Problemet blir att genom detta fokus på civilbefolkningen finns en risk att våldtäkter mot militära styrkor samt inom militära styrkor glöms bort. Denna risk visas tydligt i följande citat:

Recalling the responsibilities of States to end impunity and to prosecute those responsible for genocide, crimes against humanity, war crimes, and other egregious crimes perpetrated against civilians.⁴⁶

Ytterligare ett problem som finns med att fokus ligger på brott som sker mot civilbefolkningen är den starka koppling som finns mellan det civila livet och den privata sfären.

Att kvinnor tas ut som en speciellt sårbar del av det civila samhället spelar vidare på en historisk syn om ”den sårbara kvinnan i behov av skydd”.⁴⁷ På samma sätt spelar det vidare

⁴¹ UN SC Resolution 1960, 2010, artikel 1

⁴² UN SC Resolution 1960, 2010, s. 2 § 3

⁴³ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 2 § 4

⁴⁴ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 2, § 8

⁴⁵ Romstadgan, 2002, artikel 7, paragraf G

⁴⁶ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 1, § 6

på män som förövare, då krig historiskt sett har klassats som något manligt. Förövarna inom det sexuella våldet har därför automatiskt blivit synonymt med män.⁴⁸ Problemet blir således när resolutionen specificerar att civila är särskilt utsatta att de spelar vidare på historiska stereotyper och det kan orsaka skada för de som inte faller in under de stereotypiska mallarna, t.ex. män som blir utsatta för sexuellt våld.

Scully menar att det är viktigt att män är med i diskussionen om och arbetet mot könsbaserat och sexuellt våld.⁴⁹ Därför ser hon kritiskt på hur män idag involveras i arbete mot könsbaserat och sexuellt våld. Hon menar att män tas med i arbetet mot könsbaserat våld på premissen att de är förövare, partner till kvinnor som blivit utsatta för sexuellt våld eller som potentiella förövare. Män som offer är alltså inte aktuellt.⁵⁰

Scully frågar huruvida fokus på kvinnor som sårbara subjekt skapar en tystnad om sårbarheten hos vissa män och att språket i resolution 1820 därmed hjälper till att bibehålla könsroller som ligger till grund för sexuellt våld.⁵¹ Dessa frågor är lika relevanta att ställa till resolution 1960.

Scully menar att genom att förbise män som offer för sexuellt våld tas fokus ifrån att se de stora problemen som ligger till grund för att sexuellt våld sker. Hon anser att en stor grund till det sexuella våldet är den patriarkala maktstrukturen i samhället.⁵² Scully skriver att män som utför sexuellt våld har ofta själva blivit utsatta för det. Män våldtar andra män för att förnedra dem samt för att ”göra dem till kvinnor”. Hon skriver:

“Rape, whether of men or of women in wartime, sustains a patriarchal gender order which sees women as inferior and their bodies as territories to inscribe such inferiority through violence.”⁵³

⁴⁷ Scully, 2009, s. 117

⁴⁸ Skjelsbæk, 2012, s. 156

⁴⁹ Scully, Pamela. - *Expanding the concept of gender-based violence in peacebuilding and development*. - 2010. - Journal of peacebuilding & development. - 1542-3166. ; 2010(5):3 - s. 29

⁵⁰ Scully, 2010, s. 28

⁵¹ Scully, 2009, s. 121

⁵² Scully, 2009, s. 120

⁵³ Scully, 2010, s. 29

Att se resolutionen ur detta perspektiv är väldigt intressant då det ger en förklaring till varför sexuellt våld sker och det ger lite mer sätt att bekämpa det sexuella våldet. Inte bara det sexuella våldet som sker i konflikter utan även det som sker i fredstid. Skjelsbæk menar att sexuellt våld i konflikter handlar om en våldsamt könshierarki mellan maskulinitet och femininitet, där offren feminiseras och förövare maskuliniseras.⁵⁴ Ur det här perspektivet handlar det om en maktstruktur i samhället som behöver förändras och för att bekämpa sexuellt våld är detta vad som måste ske. Det behövs att patriarkatet som ser kvinnor mindre värda ersätts med en jämställd maktstruktur där alla behandlas och är lika. Genom detta kan kvinnor ta mer plats i den offentliga sfären, få mer rättigheter och maskulinitet sluta betecknas som norm, vilket i sin tur leder till att använda sexuellt våld som metod för att hävda maskulinitet över en fiende inte längre är nödvändigt.

Sara Sharratt menar att det finns en stereotyp bild av offer. Hon menar att bli utsatt för sexuellt våld antas vara de värsta offren har gått igenom och att de för alltid kommer vara plågade av det. Hon vill få fram att trots att detta stämmer in på många är inte nödvändigtvis alla upplevelser av sexuellt våld detsamma utan det är något högst individuellt.⁵⁵ Det antas ofta även att offer får en sårbar och skamfylld ställning i samhället, men det varierar beroende på samhället och kulturella skillnader.⁵⁶ Det finns en fara med att offer stereotypiseras i viktiga dokument, som resolution 1960, nämligen att individer glöms bort. En person som har utsatts för sexuellt våld är ett offer för ett brott, men den är ingen stämpel som för alltid ligger kvar. En individ är inte bara ett offer. Att ha blivit utsatt för ett brott är inte detsamma som att för alltid känna sig som ett offer, utan det kan finnas andra identiteter som är starkare. Identiteter som är kulturellt eller religiöst betingande eller identiteter så som förälder eller samhällsmedborgare kan trumfa identifieringen av att vara ett offer och problemet med att stereotypisera offer är att de som har utsatts för sexuellt våld fastnar i den stereotyp som de själva inte har valt.

2.4 Förövare

Resolution 1960 lägger stort fokus på att förövare ska ställas till svars för sina brott, men frågan är om det finns en djupare förståelse över vad som menas med förövare. I resolutionen tas förövarna upp på två stället. På det första stället går följande att läsa:

⁵⁴ Skjelsbæk, 2012, s. 171

⁵⁵ Sharratt, 2011, s. 29

⁵⁶ Sharratt, 2011, s. 29

Recalling the responsibilities of States to end impunity and to prosecute those responsible for genocide, crimes against humanity, war crimes, and other egregious crimes perpetrated against civilians and, in this regard, *noting with concern* that only limited numbers of perpetrators of sexual violence have been brought to justice, while recognizing that in conflict and in post-conflict situations national justice systems may be significantly weakened,⁵⁷

Här påminns staterna om deras ansvar om att se till att förövare som är ansvariga för folkmord, människorättskränkningar, krigsbrott och ”*other egregious crimes*” mot civila åtalas. Det är även kritik för att få förövare har ställts inför rätta, men samtidigt ursäktas detta med att stater som befinner sig i en konflikt eller en post-konflikt inte har ett fullt fungerande juridiskt system.

Det andra stället som tar upp förövarna är i resolutionens femte artikel. Den lyder enligt följande:

5. Calls upon parties to armed conflict to make and implement specific and time-bound commitments to combat sexual violence, which should include, inter alia, issuance of clear orders through chains of command prohibiting sexual violence and the prohibition of sexual violence in Codes of Conduct, military field manuals, or equivalent; and further calls upon those parties to make and implement specific commitments on timely investigation of alleged abuses in order to hold perpetrators accountable;⁵⁸

Den här artikeln är speciellt intressant då de tar upp andra parter än stater och ger dessa parter ansvar att bekämpa sexuellt våld. Detta genom förbud av sexuellt våld samt en tidsenlig undersökning för att ställa förövare till svars.

Vad dessa båda citat har gemensamt är att dessa handlar om ansvar för att bekämpa sexuellt våld, men själva förövaren åläggs inget ansvar. Resolutionen säger i dessa att sexuellt våld i

⁵⁷ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 1, § 6

⁵⁸ UN SC Resolution 1960, 2010, artikel 5

konflikter är förbjudet och att det är staternas ansvar att åtala förövare, men det finns inget om vad förövarna har för ansvar.

Att förövare inte åläggs ansvar kan ha flera olika skäl. Skjelsbæk tar upp att majoriteten av litteraturen om sexuellt våld endast tar upp offrens erfarenheter. Hon hävdar att detta gör det problematiskt att kunna förstå förövarna och argumenterar för att det är extra viktigt då det inte är samma typ av individer som begår våldtäkt i krig som i fred.⁵⁹ Leatherman menar att det finns en brist i förståelse av förövarna då dessa beskrivs som ”Monsters, inhumane, *unlike me*”. De distanseras från ”vanliga” människor och ses som något främmande.⁶⁰ Detta är väldigt intressant då begreppet förövare aldrig definieras i resolutionen, utan det blir upp till läsaren att tolka begreppet. Detta görs då baserat på läsarens egna fördomar och stereotyper, vilket förhindrar en djupare förståelse av förövarna. Att förövare inte åläggs ansvar kan alltså bero på det faktum att det är ett så diffust begrepp att de inte vet vem/vilka det är och att det därför inte går att ålägga dem något ansvar. Det behövs därmed mer forskning om vilka förövarna är och hur de blir förövare för att kunna skapa en djupare förståelse om förövarna.

Det finns inget i resolutionen som säger att förövarna ska självmant anmäla sig för vad de har gjort. Det kan bero på att det sexuella våldet i konflikter ofta är militärt sanktionerat,⁶¹ vilket gör att soldater som utför det endast ”följer order”. Det kan resultera i att förövarna inte inser konsekvenserna av sina handlingar och inte ser sitt eget agerande som något felaktigt. För att motverka detta behövs det mer skuldläggande hos förövarna så att det blir tydligt att de har ett ansvar för sitt agerande. Både i krig och fred.

2.5 De olika sfärerna

Något som har diskuterats länge när det gäller frågor relaterade till de mänskliga rättigheterna är distinktionen mellan den offentliga och privata sfären. Historiskt sett har den offentliga sfären varit mannens domän medan den privata sfären har varit kvinnans. Denna delning av sfärer har även skapat en diskussion om hur långt statens ansvar sträcker sig. Mänskliga rättigheter är idag mer prominenta i den offentliga sfären.⁶² Denna diskussion är ytters

⁵⁹ Skjelsbæk, 2012, s. 164

⁶⁰ Leatherman, 2012, s. 3

⁶¹ Heineman, 2011, s. 7

⁶² Leatherman, 2011, s. 7

relevant vid tal om sexuellt våld då detta är något som traditionellt anses tillhöra den privata sfären.

Pamela Scully har analyserat resolution 1820 och anser att resolutionen bibehåller fokus på den offentliga sfären och statens ansvar inom den vilket skapar problem med "*women's issues in international human rights law*." Det sexuella våldet endast blir offentligt när det sker i den offentliga sfär som krig innebär.⁶³ Gina Heathcote har i sin analys av resolution 1960 visat att sexuellt våld som inte sker i konflikter anses vara en inre angelägenhet för staten.⁶⁴ Detta går att avläsa i resolution 1960 där det i resolutionens första artikel står följande:

1. Reaffirms that sexual violence, when used or commissioned as a tactic of war or as a part of a widespread or systematic attack against civilian populations, can significantly exacerbate and prolong situations of armed conflict and may impede the restoration of international peace and security; *affirms* in this regard that effective steps to prevent and respond to such acts of sexual violence can significantly contribute to the maintenance of international peace and security; and *expresses its readiness*, when considering situations on the agenda of the Council, to take, where necessary, appropriate steps to address widespread or systematic sexual violence in situations of armed conflict;⁶⁵

Det sexuella våldet måste därmed användas som en militärtaktik, eller som en utbredd och systematisk attack mot civila för att vara aktuellt för Säkerhetsrådet och för att betecknas som ett hot mot den internationella freden och säkerheten. Det sexuella våld som inte uppfyller dessa krav, utan sker på individnivå tas inte upp resolution 1960. Baserat på artikelns avslut går det även att ifrågasätta huruvida Säkerhetsrådet har ett ansvar att adressera sexuellt våld som inte är systematiskt eller utbrett eller för den delen som sker i fredstid. Det sexuella våld som adresseras är de facto endast det som sker i den offentliga sfären under krigstid. Problemet med detta är att det sexuella våld som varken är systematiskt, utbrett eller som sker i fredstid glöms bort och ansvarat för detta hamnar på staterna. Detta väcker frågan hur stor skillnad det är för offret ifall denna blir utsatt för sexuellt våld som är systematiskt och utbrett eller sporadiskt och enskilt? Spelar det någon roll för offret ifall det sker under en konflikt

⁶³ Scully, 2009, s. 117

⁶⁴ Heathcote, 2010, s. 86

⁶⁵ UN SC Resolution 1960, 2010, artikel 1

eller under fredstid? Eller borde inte sexuellt våld alltid fördömas och bekämpas? Det går baserat på artikeln som står ovan diskutera ifall denna inställning finns hos FN eller inte.

Skjelsbæk menar att problemet med sexuellt våld har marginaliserats till ett kvinnoproblem som har varit för privat och/eller för skamligt för att adressera.⁶⁶ Det sexuella våldet har därmed förpassats till den privata sfären och detta är problematiskt på flera olika plan. Det råder olika åsikter om hur långt statens ansvar går och ifall dess ansvar går in i den privata sfären. Om det rådande konsensusen i världen skulle vara att statens ansvar stannar vid den privata sfären har de heller inget ansvar att göra något åt sexuellt våld. Detta tycks dock inte vara rådande konsensus, utan de flesta verkar vara överens om att staten ska ingripa. Frågan är ifall detta är på grund av att det är sexuellt våld i konflikter som diskuteras. Som tidigare nämnt tas inte sexuellt våld i fredstid upp.

Ett problem med att diskussionen om sexuellt våld förpassas till den privata sfären är att det bibehåller det stigma om att det är något privat och/eller skamligt. Att problemet med sexuellt våld i konflikter inte tas upp i den offentliga sfären betyder inte att de inte sker. Nu tas det sexuella våldet upp i det offentliga rum som FN är, men det förblir problematiskt om det anses höra hemma i den privata sfären. Vad som gör att offer inte vågar berätta om sina upplevelser kan bero på rädsla för utanförskap och skam. Detta är kopplat till den kultur som råder i det samhälle som offret lever i. Därför är det viktigt att se offren som individer. En del offer kan föredra att ha kvar sina upplevelser i den privata sfären, medan andra föredrar att det ska tas upp i den offentliga. Det gäller att dessa två får fungera i samförstånd utan att någon blir kränkt. Därför är det viktigt att diskussionen om sexuellt våld tas upp i den offentliga sfären.

Scully menar att när kvinnor konstrueras som särskilt sårbara hindras de från att ta en roll som aktiva medborgare i det politiska livet och den offentliga sfären. Detta innebär att det blir en avsaknad av kvinnor i den offentliga sfären som i sin tur kan påverka samhället.⁶⁷ Det är lätt att haka upp sig på att det är viktigt att få in kvinnor i den offentliga sfären och när det gäller sexuellt våld är det rimligt på många sätt. Ifall kvinnor som har utsatts för sexuellt våld skulle kunna ta en mer aktiv roll inom den offentliga sfären skulle sexuellt våld kanske inte längre ses som något skamligt och privat. Detta genom att lyfta upp det sexuella våldet på agendan och därmed göra det mindre främmande. I länder som har varit drabbade av konflikter där

⁶⁶ Skjelsbæk, 2012, s. 157

⁶⁷ Scully, 2010, s. 22

sexuellt våld har använts lever många individer med sina erfarenheter och genom att få in individer som har varit utsatta för sexuellt våld kan tabun som rör det sexuella våldet tas bort. Vad som dock är viktigt när gäller att bryta tystnaden och tabun kring sexuellt våld är att det är minst lika viktigt att män som har utsatts för sexuellt våld får utrymme i den offentliga sfären.

Ur ett historiskt perspektiv har den offentliga sfären varit mannens domän medan den privata sfären har varit kvinnans.⁶⁸ Denna gräns har dock suddats ut mer och mer, men det finns fortfarande tydliga spår av denna distinktion i resolutionen. Detta märks i resolutionen då kvinnor och barn skrivs tillsammans vid tre tillfällen.⁶⁹

Welcoming the report of the Secretary-General of 24 November 2010 (S/2010/604), but remaining deeply concerned over the slow progress on the issue of sexual violence in situations of armed conflict in particular against women and children, and noting as documented in the Secretary-General's report that sexual violence occurs in armed conflicts throughout the world,⁷⁰

Reiterating deep concern that despite its repeated condemnation of violence against women and children in situations of armed conflict, including sexual violence in situations of armed conflict, and despite its calls addressed to all parties to armed conflict for the cessation of such acts with immediate effect, such acts continue to occur, and in some situations have become systematic and widespread, reaching appalling levels of brutality,⁷¹

Recalling that international humanitarian law affords general protection to women and children as part of the civilian population during armed conflicts and special protection due to the fact that they can be placed particularly at risk,⁷²

⁶⁸ Leatherman, 2011, s. 7

⁶⁹ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 1, § 2, s. 1, § 3 och s. 2 § 4

⁷⁰ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 1, § 2

⁷¹ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 1, § 2, s. 1, § 3 och s. 2 § 4

⁷² UN SC Resolution 1960, 2010, s. 1, § 2, s. 1, § 3 och s. 2 § 4

Vad som dessa tre paragrafer har gemensamt är att kvinnor och barn pekats ut som särskilt sårbara grupper i konflikter. Detta visar på den starka sammankoppling mellan kvinnor och barn som har funnits rent historiskt. De har historiskt sett hört till den privata sfären och att denna sammankoppling finns kvar i resolutionen är problematisk. Detta hjälper till att konstruera kvinnor som "den som har ansvaret för familjen" och således blir de extra sårbara.

Något som dock går emot detta är det faktum att resolutionen eftersöker fler kvinnor på högre positioner inom FN och fredsprocesser. I följande paragraf från resolutionen ges både det beröm till FNs generalsekreterare för han har adresserat detta, men samtidigt uppmanas det till fler liknade handlingar.

Recognizing the efforts of the Secretary-General to address the underrepresentation of women in formal peace processes, the lack of mediators and ceasefire monitors with proper training in dealing with sexual violence, and the lack of women as Chief or Lead peace mediators in United Nations-sponsored peace talks; and *encouraging* further such efforts⁷³

Något som är intressant här är det faktum att kvinnor efterfrågas leda problem som är starkt kopplade till kvinnor, så som sexuellt våld. Det blir en förstärkning utav sfärerna och även om det är bra med fler kvinnor i ledande positioner är inte en lösning på problemet om kvinnor endast får viktiga poster inom områden som traditionellt setts som kvinnliga. Det går självklart att argumentera för detta, men problemet blir då att områden som bör vara könsneutrala, men som har traditionellt setts som manliga kan fortsätta vara svåråtkomliga för kvinnor.

Forskaren Liz Kelly tar upp att ofta när sexuellt våld diskuteras beskrivs själva hotet om sexuellt våld som en begränsning av frihet och av tillgång till den privata sfären. Hon ställer sig kritisk mot detta och menar att det inte går att förutsätta att alla upplever hotet eller risken för sexuellt våld på samma sätt. Hon menar att trots att alla de facto kan bli offer för sexuellt våld är risken/hotet för sexuellt våld olika baserat på ålder samt den sociala kontexten.⁷⁴ Hon har absolut en poäng med detta, men frågan är hur det i praktiken ser ut. Även om alla inte blir utsatta för sexuellt våld finns även hotet där och med detta följer risken att individer får sin frihet begränsad och väljer att inte ta del av den offentliga sfären.

⁷³ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 2, § 9

⁷⁴ Kelly, Liz, *The everyday/Everynightness of Rape: Is it Different in War?* i Sjoberg, Laura and Sandra Via, editors, *Gender, war, and militarism : feminist perspectives*, ABC-CLIO, LLC, Santa Barbra, 2010, s. 118

2.6 Ansvar

Resolutionen handlar till stor del om ansvarutkrävande och den tar även upp var ansvaret för de mänskliga rättigheterna ligger.

Recognizing that States bear the primary responsibility to respect and ensure the human rights of all persons within their territory and subject to their jurisdiction as provided for by international law,⁷⁵

Reaffirming that parties to armed conflict bear the primary responsibility to take all feasible steps to ensure the protection of civilians,⁷⁶

Recalling that international humanitarian law affords general protection to women and children **as part of the civilian population during armed conflicts and special protection due to the fact that they can be placed particularly at risk,**⁷⁷ (egen fetmarkering)

Dessa paragrafer blir som en avsmalning. Den första säger att staten bär huvudansvaret för att respektera och införliva de mänskliga rättigheterna. Den andra att beväpnade parter i konflikter bär det primära ansvaret att försäkra det fulla skyddet för civila och den tredje påminner om att kvinnor och barn ligger under det generella skyddet som ”international humanitarian law” ger den civila befolkningen samt att de ska ha särskilt skydd på grund av att de kan vara särskilt utsatta. Vad som är intressant här är att kvinnor och barn tas ur begreppet ”civilbefolkning”. I detta kan det ses en värdering att kvinnor i det civila behöver mer skydd än män i det civila, vilket ger dem en tydlig status som offer som inte kan ta vara på sig.

Staterna har ett ansvar att skydda sin befolkning, även genom förebyggande åtgärder. Resolution 1960 tar upp många åtgärder som ska användas i fredsbyggandet efter en konflikt, men i resolutionen finns inga konkreta åtgärder för att förebygga sexuellt våld.⁷⁸ Skjelsbæk kopplar detta till *Responsibility to protect* doktrinen från 2001 som tar upp staters ansvar att skydda sina medborgare från människorättskränkningar samt staters ansvar att förebygga att

⁷⁵ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 2, § 2

⁷⁶ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 2, § 3

⁷⁷ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 2, § 4

⁷⁸ UN SC Resolution 1960, 2010, artikel 1

människorättskränkningar sker. Hon argumenterar att förebygga sexuellt våld borde komma i första hand. För att göra detta menar hon att det är viktigt att lägga fokus på att förstå förövarna.⁷⁹ Staters ansvar för att förebygga det sexuella våldet i konflikter är på många sätt logiskt. Oavsett hur bra ett samhälle är på att ställa förövare till svars är det bättre att ett brott aldrig begås.

Något som Kelly tar upp är det faktum att det anses viktigt att bestraffa förövarna i konfliktkontext, men att under fredstid anses det inte lika högprioriterat.⁸⁰ Hon menar att om det inte finns rättvisa och upprättelse för offer för sexuellt våld i fredstid är det inte heller möjligt att det ska finnas under en konflikt eller i en post-konflikt situation.⁸¹ Även Heineman har ställt frågan om det är fel att belysa sexuellt våld som sker i krig då det glöms bort att de även sker i fredstid?⁸² Detta är en högst vital fråga som behöver tas upp och diskuteras. Många forskare beskriver en tystnad kring det sexuella våldet i konflikter,⁸³ men det är minst lika viktigt att det sexuella våldet som sker utanför konflikter diskuteras. Att sexuellt våld belyses i konflikter behöver inte vara något negativt för att kunna bekämpa det i fredstider. Problemet blir ifall stater som inte befinner sig i en konflikt inte aktivt arbetar mot sexuellt våld.

I Sara Sharratts studie av det sexuella våldet i Bosnien på 1990-talet visade det sig att de kvinnliga offren och vittnena av sexuellt våld kände sig mer bekväma med att prata med kvinnliga utredare.⁸⁴ Detta har tagits med i resolution 1960. Där står följande:

*“Welcoming the inclusion of women in peacekeeping missions in civil, military and police functions, **recognizing that their presence may encourage women from local communities to report acts of sexual violence**”*⁸⁵ (Egen fetmarkering)

Vad som är intressant är att det är upp till kvinnorna själva att anmäla ifall de har blivit utsatta för sexuellt våld. Ansvar för att offren ska få rättvisa ligger till en början på att de själva

⁷⁹ Skjelsbæk, 2012, s. 163

⁸⁰ Kelly i Sjogren, 2010, s. 118

⁸¹ Kelly i Sjogren, 2010, s. 124-125

⁸² Heineman, 2011, s. 2-3

⁸³ Leatherman, 2012, s. 3, Scully, 2009, s. 121, Kelly i Sjogren, 2010, s. 118

⁸⁴ Sharratt, 2011, s. 22

⁸⁵ UN SC Resolution 1960, 2010, s. 3, § 2

vågar anmäla. Självklart är det svårt att få reda på brott utan att individen som brottet har begåtts emot anmäler, men i den paragrafen finns det två brister. Dels förutsätter det att offer kommer våga anmäla fler brott om det är fler kvinnor inom ” peacekeeping missions in civil, military and police functions” och dels förutsätter paragrafen att de som är offer för sexuellt våld är kvinnor. Sexuellt våld är inte något som exklusivt drabbar kvinnor⁸⁶, men svaret på problemet tycks ses vara att involvera kvinnor i fredsprocessen. Ansvar för att lösa problemet kopplas därmed starkt ihop med kvinnors deltagande. Det ger en stigmatiserad bild att allt löser sig bara kvinnor tar mer plats och det blir upp till kvinnorna att de facto ta plats och hävda sig. Att det är bra med kvinnors deltagande i samhällslivet går inte att förneka, utan det är något bra som samhället ska eftersträva. Vad som dock går att ifrågasätta är varför ansvaret för att lösa problemet med sexuellt våld i konflikter faller på kvinnor?

Wood har undersökt olika konflikter i ett försök att förstå varför det förekommer sexuellt våld i vissa, medan det är helt eller delvis frånvarande i andra. Hon menar på att i konflikter där kvinnor är en del i det militära förekommer det mindre sexuellt våld än i konflikter där det är mer begränsat med kvinnor i det militära.⁸⁷ Detta är intressant då resolution 1960 uppmanar stater till att skicka mer kvinnlig militär och polispersonal till FNs fredsbevarande uppdrag.

15. *Encourages* Member States to deploy greater numbers of female military and police personnel to United Nations peacekeeping operations, and to provide all military and police personnel with adequate training on sexual and gender-based violence, inter alia, to carry out their responsibilities;. ⁸⁸

Vad som gör detta intressant är just det faktum att det är FN som ber stater att när de bistå militär och polispersonal så vill de se mer kvinnliga än tidigare. De är inte en allmän uppmaning, utan rör sig endast om när FN ska ha fredsbevarande uppdrag. Det handlar alltså inte om en allmän uppmaning till ökad kunskap om sexuellt våld och könsbaserat våld samt fler kvinnor inom det militära och polisiära, utan endast i de trupper som FN själv ska använda sig av. Varför FN har valt att inte göra det till en allmän uppmaning går endast att spekulera i. Det kan vara på grund av rädsla för att hota staters suveränitet, för att FN vill se

⁸⁶ Heineman, 2011, s. 2

⁸⁷ Wood i Sjogren, 2010, s. 134

⁸⁸ UN SC Resolution 1960, 2010, artikel 15

till sina ”egna” trupper ligger i framkanten i en förhoppning att de ska inspirera stater att följa efter av egen fri vilja eller så kan det vara för att de trodde att det skulle röstas ner.

Vad som är viktigt att komma ihåg är det faktum att även män drabbas av sexuellt våld. Det är inte säkert att de män som har fallit offer för sexuellt våld kommer börja anmäla ifall det är kvinnor de anmäler till. Det är heller inte säkert att de hellre anmäler till män, utan det finns väldigt många frågor kvar att ställa och undersöka när det gäller manliga offer för sexuellt våld.

3. Resultat och diskussion

De frågeställningar som jag har arbetat utifrån i den här uppsatsen har varit: Hur beskrivs kvinnor i FNs säkerhetsråds resolution 1960? Vad läggs i begreppen man/kvinna i resolutionen? Finns det någon skillnad i hur män och kvinnor beskrivs? Dessa ska jag nu gå igenom och koppla samman med mina valda teman; ansvar, offer, förövare samt privat/offentlig sfär.

Hur beskrivs kvinnor i FNs säkerhetsråds resolution 1960?

I resolutionen finns det två beskrivningar av kvinnor. Den första är att de i språket och utformningen av resolutionen porträtteras som offer. Detta genom att koppla kvinnor till traditionellt kvinnliga områden samt att det uttrycks en särskild utsatthet för kvinnorna. Den andra beskrivningen är när de beskrivs som vitala i fredsprocesser. De beskrivs som kapabla ledare och viktiga deltagare inom den politiska, militära och polisiära sektorn. I den första beskrivningen är kvinna ett passiv offer medan i den andra är de aktiva samhällsmedborgare. Den första beskrivningen bibehåller en stereotyp om den försvarslösa kvinnan, medan andra istället skapar en idé om den kvinnliga ledaren som med dess närvaro i fredsprocessen ska lösa problemet med sexuellt våld. Detta skapar en paradox och kan tänkas orsaka en svår situation för kvinnor som befinner sig i situationer där det förekommer sexuellt våld.

Något som är viktigt att poängtera är att kvinnor beskrivs aldrig som förövare. Det är ett begrepp som överhuvudtaget inte definieras vilket gör att det är stor tolkningsfrihet över vad det innebär att vara och vem det är som är förövare. Detta kan bli problematiskt när det är kvinnlig förövare som ska ställas till svars. Resolutionens utformning kan göra att offer för sexuellt våld drar sig från att anmäla kvinnliga förövare av rädsla för att inte bli trodda.

I resolutionen figurerar kvinnor med barn och med det dras en koppling till civilsamhället. Kvinnor kopplas till familjen, till att ha ett ansvar för barnen och får därför en roll som mödrar. Detta innefattar den privata sfären och att de beskrivs att de behöver extra skydd. Det får som konsekvens att kvinnors möjlighet att ta ur den privata sfären kan vara problematisk. I en konfliktsituation förväntas kvinnor ta ansvaret för familjen och barnen, vilket gör att de inte har samma möjlighet att delta i samhällslivet. Detta kan ställas i kontrast till att män som förväntas vara prominenta i den offentliga sfären och som inte anses behöva ett särskilt skydd. Det förutsätts att män klarar sig bättre än kvinnor i konfliktsituationer, något som inte behöver stämma, utan de kan vara lika sårbara.

Kvinnor beskrivs även som viktiga att ha med i fredsprocessen, militära, polisiära samt i civila samhällsfunktioner. I och med detta breddas beskrivningen av kvinnor till att de även hör hemma i det offentliga livet och de får en roll i alla dessa områden som de förväntas ta. Det är en bra sak att kvinnor tas in i den offentliga sfären, men problemet blir ifall det skapas en ny stereotyp om kvinnan som "fredsarbetare". Detta blir problematiskt då kvinnor som utsätts för sexuellt våld och kvinnor som arbetar mot sexuellt våld är individer med egna erfarenheter som inte alltid passar in på stereotyper. Dessa stereotyper kan hindra individer från att engagera sig i kampen mot sexuellt våld då de inte passar in i den roll som resolutionen har skapat åt dem.

I resolutionen beskrivs kvinnor som individer som ska och bör ta ett stort ansvar. Detta visas genom att det är fler kvinnor i den offentliga sfären som ses som en stor del i arbetet mot det sexuella våldet. En annan sak som gör att de beskrivs som ansvarsfulla är det faktum att de som offer åläggs ansvar att anmäla vad de har blivit utsatta för. Det finns inget i resolutionen som säger att förövarna ska självmant anmäla sig för vad de har gjort, vilket gör att allt ansvar för att sexuellt våld anmäls till polis och rättsmyndigheter ligger på offret.

Finns det någon skillnad i hur män och kvinnor beskrivs?

I resolution 1960 finns det en vital skillnad mellan hur män och kvinnor beskrivs. Närmare bestämt det faktum att män inte nämns. Det som går att se är att kvinnor får en stor roll i resolutionen genom att resolutionen adresserar det sexuella våldet som har riktas mot civilbefolkningen och då kvinnor pekats ut som en viktig del av civilbefolkningen blir de därmed porträtterade som offer.

I resolutionen skrivs aldrig mäns roll i det sexuella våldet ut, varken som offer, förövare eller som fredsarbetare. Det är i sig inget problem att män inte skrivs ut i resolutionen, men då den inte är könsneutral skapar detta en stor kontrast till hur kvinnor beskrivs. Då kvinnor beskrivs som antingen offer eller fredsarbetare och då män inte beskrivs alls blir mäns roll i konflikter där det sker sexuellt våld diffus. Det nästan antas att det är män som är förövarna, utan att det de facto skrivs ut och detta är högst problematiskt eftersom det är en felaktig stereotyp som får finnas kvar.

Resolutionen är riktad till kvinnor och deras upplevelser av sexuellt våld. Detta gör att manliga offer glöms bort. Detta är en åtskillnad som har gjorts och dess konsekvens kan påverka hur manliga offer bemöts.

Vad läggs i begreppen man/kvinna i resolutionen?

Resolutionen är som bekant riktad till att bekämpa sexuellt våld i väpnade konflikter. När det sker sexuellt våld är alltid minst två parter, offer och förövare. Dessa begrepp ställs ofta mot varandra och det läggs mycket i dem. Dessa behöver inte vara man och kvinna, men de begreppen ställs även de ofta mot varandra. Resolutionen tar på ett eller ett annat sätt upp alla dessa begrepp och det har jag tagit upp i analysen.

I resolutionen läggs mycket i begreppet kvinna. Det är kvinnorna som porträtteras som de troliga offer för sexuellt våld och de pekas ut som den sårbara delen utav det civila samhället. Denna konstruktion är problematiskt då den i sig själv gör kvinnor mer sårbara. Denna konstruering av kvinnor framställer dem som passiva och värmlösa. Det är som om det inte går att göra något för att undgå att bli ett offer för det sexuella våldet. Detta ställs i kontrast till den roll FN verkar vilja att kvinnor ska spela i post-konflikt samhällen. Då är målet att kvinnor ska ta en aktiv roll i den offentliga sfären och de ska ta ansvar för att få den rättvisa de har rätt till. För att bli en aktiv medlem av den offentliga sfären verkar det således krävas att kvinnorna utsätts för sexuellt våld.

I begreppet kvinna läggs även ansvar in. Staten har ett stort ansvar, men mycket ansvar läggs på kvinnor. De pekas ut som viktiga att ha med i fredsprocessen för att motverka sexuellt våld. De får därmed ett stort ansvar för post-konflikt samhället. Att de även får ansvar på sig att anmäla gör att i begreppet kvinna läggs det ett ansvar som inte läggs på vare sig män eller förövare. Det är bristfälligt med ansvars åläggande på förövarna. Detta är trots det faktum att resolutionen handlar mycket om statens ansvar att ställa förövare tillvars.

Att offren åläggs ansvar medan förövarna glöms bort får en fundera över vilken syn det finns på förövare och offer. Det är som att resolutionen fortsätter på temat att förövarna inte kan "hjälpa" det och att sexuellt våld är något oundvikligt under konflikter. En tämligen pessimistisk människosyn.

Vad som dock går att läsa ut av resolutionen är att även om kvinnorna skrivs ut som de troliga offren för sexuellt våld, skrivs aldrig de "troliga" förövarna ut. Vilka som är de "troliga" förövarna tas överhuvudtaget inte upp, utan det förblir ett odefinierat begrepp som lämnar mycket för tolkning.

En intressant sak att fundera över när begreppet kvinna och begreppet man diskuteras, är vad som sker när frågan om den privata och den offentliga sfären ställs i relation till dessa begrepp.

I begreppet kvinna går att hitta många konstruktioner som resolutioner skapar eller bibehåller. Däremot läggs det väldigt lite i begreppet man. Detta är främst på grund av att det inte används. I resolutionen är det begreppen kvinna, stat, offer och förövare som figurerar. Detta väcker frågan om var männens roll i samhället anses vara? Att män kan vara både förövare och offer är känt, men då det främst är kvinnliga offer som tas upp, blir följden att stereotypen om män som förövare per automatik fortsätter. Vad som därmed går att se är att på grund av en brist av begreppet man finns det mycket att lägga i det. Allt det som inte läggs i begreppet kvinna kan således läggas i begreppen man.

Resolutionen välkomnar in kvinnor inom många olika områden så som fredsprocesser, politiken, det militära och det polisiära. De välkomnas in då detta ses som ett sätt att motverka det sexuella våldet. Även fast män aldrig skrivs ut i resolutionen kan det önskade ökade deltagandet av kvinnor i samhällsnyttiga funktioner tänkas vara som en motvikt mot de män som redan finns där. Det som sker blir de facto att kvinnor välkomnas in i den offentliga sfären för att motverka det sexuella våldet som sker där i konflikter och genom detta pekas män ut som förövarna. Kvinnorna ska vara en motvikt mot dem som begår sexuellt våld, ergo männen.

Det finns därför skäl att säga att resolutionen bibehåller stereotypen att män är förövare och att kvinnor är offer då det ignorerar att män kan vara offer och att kvinnor kan vara förövare.

4. Avslutning

Det tycks råda en konsensus om några saker; att sexuellt våld i konflikt hör ihop med sexuellt våld i fredstid, att det behövs mer forskning om förövarnas och dess motiv, samt att maktordningen i samhället spelar stor roll. Vad som går att diskutera är huruvida forskningen kring sexuellt våld i konflikter tar olika aspekter eller ifall det är samma teori och perspektiv som används. Feminism ligger nära till hands, men frågan är ifall det kan skapa ett problem. Resolutionerna gör på många sätt sexuellt våld till ett kvinnoproblem, men det blir problematiskt att angripa det på ett nyskapande sätt ifall det endast är forskare med en feministisk inriktning som vill angripa det. Det behövs därmed mer forskning och från fler akademiska områden för att få ökad förståelse av det sexuella våldet.

En fråga som går att ställa är varför det inte har skett någon förändring i språket i resolutionerna då redan 1325 fick kritik för dess språkbruk? Det har gått över ett decennium och mycket har skett i världen sedan den banbrytande resolutionen kom.

Något som går att se är den konstanta balansgången med vad som ska belysas och tas upp. Där sexuellt våld i konflikter tas upp glöms det sexuella våldet utanför konflikter bort. Där sexuellt våld mot civila tas upp glöms det sexuella våldet mot och inom militära styrkor bort och där det sexuella våldet mot kvinnor belyses glöms det sexuella våldet mot män bort. Det går ofta att förklara och förstå argumenten för att det görs åtskillnader. Problemen blir självklart att ifall det görs ett beslut av t.ex. FN att belysa problemet med sexuellt våld i konflikter, väljs de facto det sexuella våldet i fredstid bort. Det vore därför önskvärt att resolutionerna använder ett sådant språkbruk att de belyser fler grupper, minskar användandet av stereotyper samt att de ökar fördömandet av sexuellt våld till fredstid.

När det gäller resolution 1960 finns det mycket som går att applådera och det är på många sätt ett klart steg i rätt riktning i kampen för avskaffandet av sexuellt våld i konflikter. Det är dock långt ifrån perfekt och det finns mycket i själva utformningen av resolutionen att fokusera på.

5. Referenslista

Heathcote, Gina, *Naming and Shaming: Human Rights Accountability in Security Council Resolution 1960 (2010) on Women, Peace and Security*, Journal of human right practice vol 4, 2012

Heineman, Elizabeth D, *Sexual Violence in Conflict Zones- From the Ancient World to the Era of Human Rights*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2011

Kelly, Liz, *The everyday/Everynightness of Rape: Is it Different in War?* i Sjoberg, Laura and Sandra Via, editors, *Gender, war, and militarism : feminist perspectives*, ABC-CLIO, LLC, Santa Barbra 2010

Leatherman, Janie L, *Sexual Violence and Armed Conflict*, Polity Press, Cambridge, 2012

Scully, Pamela, *Expanding the concept of gender-based violence in peacebuilding and development*, Journal of peacebuilding & development, 2010

Rome Statute of the International Criminal Court, A/CONF.183/9, 17 Juli 1998, ratificerad 1 juli 2002

Scully, Pamela, *Expanding the concept of gender-based violence in peacebuilding and development*. - 2010. - Journal of peacebuilding & development. - 1542-3166. ; 2010(5):3 - s. 29

Scully, Pamela, *Vulnerable women: A critical reflection on human rights discourse and sexual violence*, Emory international law review vol 23, 2009

Sharratt, Sara, *Gender, shame and sexual violence: the voices of witnesses and court members at war crimes tribunals*, Ashgate publishing, Farnham, 2011

Skjelsbæk, Inger *Responsibility to Protect or Prevent? Victims and Perpetrators of Sexual Violence Crimes in Armed Conflicts*, Global responsibility to protect 4, 2012

United Nations Security Council - *Resolution 1960(2010)* - 16 december 2010

Wood, Elisabeth Jean, *Sexual Violence during War: Toward an Understanding of Variation* i Sjoberg, Laura and Sandra Via, editors, *Gender, war, and militarism : feminist perspectives*, ABC-CLIO, LLC, Santa Barbra, 2010

